Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19168

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i (ÇADSKOÖ), bireylerin kendi a??z ve di? sa?l??? durumlar?n?n sebeplerini nas?l alg?lad?klar?n? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, Rotter'?n genel Kontrol Oda?? teorisini spesifik olarak a??z di? sa?l??? alan?na uygulamaktad?r. Ölçek, bireylerin sa?l?k sonuçlar?n? kendi iç çabalar?na (iç kontrol), ba?kalar?n?n etkisine (güçlü d?? kontrol) veya ?ansa/kadere (?ans kontrolü) atfetme e?ilimlerini çok boyutlu bir yap?da ölçmektedir.

Ölçe?in geli?tirilmesi, Baht??en-Peker (2005) taraf?ndan yürütülen doktora tezi kapsam?nda gerçekle?tirilmi?tir. Ölçek, kentli eri?kinlerin a??z di? sa?l??? alg?lar? ile sa?l?k davran??lar? aras?ndaki ili?kiyi derinlemesine incelemek üzere tasarlanm??t?r, böylece koruyucu sa?l?k stratejilerinin belirlenmesine katk? sa?lamas? hedeflenmi?tir.

Anahtar Kelimeler

A??z Di? Sa?l???, **Kontrol Oda??**, **Sa?l?k Davran???**, Psikometrik Ölçek, Ölçek Geli?tirme, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Baht??en-Peker, B.

Amaç

Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin a??z ve di? sa?l??? sonuçlar?n? kontrol etme yeteneklerine dair inançlar?n? saptamakt?r. Bu inançlar, bireylerin koruyucu a??z hijyeni davran??lar?n? sergileme e?ilimlerini ve sa?l?k hizmetlerinden yararlanma biçimlerini do?rudan etkileyebilir.

Ölçek, sa?l?k profesyonellerine ve ara?t?rmac?lara, bireylerin kendi sa?l?k sorumluluklar?n? ne ölçüde üstlendiklerini anlamalar? için yap?land?r?lm?? bir araç sunar. Elde edilen veriler, halk sa?l??? kampanyalar?n?n ve bireyselle?tirilmi? a??z sa?l??? e?itim programlar?n?n etkinli?ini art?rmak üzere kullan?labilir.

Yap? (Ölçülen Kavram)

Ölçek, psikolojideki temel kavramlardan biri olan Kontrol Oda?? (Locus of Control) kavram?n? ölçmektedir. Bu ba?lamda, ölçek a??z di? sa?l??? özelinde üç ana kontrol oda?? boyutunu de?erlendirmektedir:

ARABPSYCHOLOGY.COM

?ç Kontrol Oda??: Bireyin, a??z di? sa?l???n? koruma veya bozma sorumlulu?unu tamamen kendi eylemlerine, çabalar?na ve dikkatine atfetmesi.
Güçlü D?? Kontrol Oda??: Bireyin, a??z di? sa?l??? sonuçlar?n?n hekimler, di? teknikerleri veya sa?l?k sistemi gibi güçlü d?? kaynaklar taraf?ndan belirlendi?ine inanmas?.
?ans Kontrol Oda??: Bireyin, a??z di? sa?l??? sonuçlar?n?n tamamen ?ans, kader veya tesadüfi olaylar gibi kontrol edilemeyen etkenlere ba?l? oldu?una inanmas?.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, hem kapsam geçerlili?ini hem de yap? geçerlili?ini sa?lamaya odaklanm??t?r. Kapsam geçerlili?i, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yap?y? temsil etme derecesini belirlemek amac?yla denetleyici bir grup (uzmanlar) taraf?ndan detayl? olarak de?erlendirilmi?tir.

Yap? geçerlili?i için ise istatistiksel analizler kullan?lm??t?r. Bu analizlerde, ölçe?in alt?nda yatan teorik boyutlar? ortaya ç?karmak amac?yla Temel Bile?enler Analizi (TBA) ve Varimax Rotasyon tekni?i uygulanm??t?r. Faktör analizinde, Eigen de?eri 1'den yüksek olan faktörler anlaml? olarak kabul edilmi? ve ölçe?in çok boyutlu yap?s? bu yöntemle do?rulanm??t?r.

Güvenirlik

Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i'nin güvenilirlik çal??malar?, ölçe?in tutarl?l???n? ve ölçüm kararl?l???n? de?erlendirmek üzere çe?itli yöntemler içermi?tir. Kullan?lan ba?l?ca yöntemler ?unlard?r:

Korelasyona dayal? **madde analizi yöntemi** ile her bir maddenin ölçe?in toplam puan?yla olan ili?kisi incelenmi?tir. Bu amaçla madde-toplam puan Pearson Momentler Çarp?m? Korelasyon katsay?s? hesaplanm??t?r.
?ç tutarl?l?k güvenilirli?i, yayg?n olarak kullan?lan Cronbach Alpha güvenirlik testi katsay?s? ile de?erlendirilmi?tir. Yüksek Cronbach Alpha de?erleri, maddelerin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.
Ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? belirlemek amac?yla **test-tekrar test katsay?s?** incelenmi?tir. Bu katsay?, farkl? zamanlarda ayn? ki?ilere uygulanan test sonuçlar?n?n ne kadar tutarl? oldu?unu ortaya koymaktad?r.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerlili?ini desteklemek amac?yla yürütülen Faktör Analizi, Temel Bile?enler Analizi (TBA) kullan?larak gerçekle?tirilmi?tir. Bu analizde, ölçek maddelerinin hangi temel boyutlar alt?nda topland???n? netle?tirmek için dik döndürme tekniklerinden Varimax Rotasyonu tercih edilmi?tir. Varimax Rotasyonu, faktörlerin yorumlanabilirli?ini art?rmak için faktör yüklerini

ARABPSYCHOLOGY.COM

basitle?tirmeye yard?mc? olur.

Analiz sonuçlar?na göre, Eigen de?eri 1'in üzerinde olan faktörler koruma alt?na al?nm?? ve bu faktörlerin ayr?lmas?yla ölçe?in çok boyutlu yap?s? (?ç, Güçlü D?? ve ?ans Kontrol Oda??) istatistiksel olarak desteklenmi?tir. Ayr?ca, faktör yap?s?n?n görsel olarak incelenmesi için Scree Plot çal??mas? da yap?lm??t?r.

Ölçek Bilgileri

Test Type:

Geli?tirme (Developmental Scale)

Format:

Kendi kendine raporlama (Self-report) ölçe?i.

Language Available:

Türkçe.

Population Group:

Eri?kinler.

Age Group:

Kentli yeti?kin popülasyonu.

Population Details:

Ölçek, Baht??en-Peker'in (2005) doktora tez çal??mas?nda kentli eri?kinler üzerinde uygulanarak geli?tirilmi?tir. Popülasyon detaylar? için YÖK Ulusal Tez Merkezi kayna??na ba?vurulabilir.

Test Methodology:

Derecelendirme sistemi karma??k bir yap?ya sahiptir: evet=1, hay?r=0, ancak baz? maddeler için en olumlu hay?r=2 ve en olumsuz hay?r=5 olarak derecelendirilmi?tir. Bu, ölçe?in muhtemelen farkl? alt boyutlar? veya ters kodlanm?? maddeleri içerdi?ini göstermektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu Ölçek, **A??z Sa?l??? Alg?s?**, Faktör Analizi, Cronbach Alpha, Di? Hekimli?i Psikolojisi, Sa?l?k Psikolojisi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier:

Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses:

Bilgi mevcut de?ildir.

Correspondence Address:

?stanbul Üniversitesi Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, ?stanbul (Tez dönemi itibar?yla).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek bir doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir (2005). Ticari kullan?m haklar? veya izin ko?ullar?, tez yazar?ndan veya ilgili üniversite kurumundan talep edilmelidir. Ölçek, 2005 y?l?nda kullan?ma sunulmu?tur.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: cok-boyutlu-agiz-dis-sagligi-kontrol-odagi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Baht??en-Peker, B. (2005). *Kentli eri?kinlerde a??z di? sa?l??? alg?s? ve sa?l?k davran???n?n incelenmesi* (Doktora tezi). ?stanbul Üniversitesi Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, ?stanbul.
Tez kayna??na eri?im linki: tez.yok.gov.tr

Çok Boyutlu A??z Di? Sa?l??? Kontrol Oda?? Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri bu kaynakta sa?lanmam??t?r. Orijinal maddeler için yazar?n doktora tezine veya

ARABPSYCHOLOGY.COM

yukar?da belirtilen PDF belgesine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM